

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

AZORIN spanyol író, a századeleje nagy nemzedékének tagja, Ortega, Unamuno, d'Ors kortársa, a finomművű történelmi rajzok és novellisztikus esszék mestere. Írásait mély kultúra, gyöngéd hangulatosság, ragyogó stílus és tapintatos melankólia jellemzi. Januári számunkban közölt rajza „Spanyol látomások” című kötetéből való.

KÖVETKEZŐ SZÁMAINKBÓL. A Vigilia következő számaiban közölni fogja Szörényi Andor tanulmányát a legújabb szentírási leletekről, Simon Lajos ismertetését a liturgikus mozgalmak legújabb törekvéseiről, Kormos Ottó tanulmányát „Tanúságtételünk a liturgia tükrében” címmel, Szabó Flórián esszéjét egy kevéssé ismert tizennyolcadik századi egyházi írónkról, Vajda Sámuelről és munkásságáról, Balanyi György tanulmányát az Eucharisztia középkori tiszteletéről Magyarországon, Ignác Rózsa „Hagyományok földjén” című írását a somogyi Szent László-hagyományokról, Mathia Károly ismertetését az újonnan felfedezett magyar betlehemes játékról, Kerényi György tanulmányát Kodály Zoltán vallásos zenéjéről, Koncz Lajos teológiai tanulmányát „Gondviselés-hitünk nagykorúsításához”, Jean Daniélou nagyjelentőségű esszéjét: „A kereszténység és a többi vallások”; s magyar írók elbeszélései mellett Van der Meersch Lisieuxi Szent Teréz arcképet, Sigrid Undset, Max Jacob, Jean Cayrol s más külföldi katolikus művészek novelláit.

T. A. Az ókorban a jóslás a vallásnak alkotórésze, gyakran történelemalakító tényező. Ezért játszottak olyan fontos szerepet benne a sibyllák, ezek a források mentén, barlangokban lakó prófétanők. Egyikük-másikuk bizonyára történeti személy, többüknek alakja azonban csupán képzeletbeli. (A sibylla-szó alapjelentése ismeretlen. A szó alighanem görögök előtti, kisázsiai eredetű.) Az ókori görögök Aristotelesig (Kr. e. IV. sz.) egy sibylláról tudtak, az erythrai-beliről (Kisázsia, Smyrna közelében). 1891-ben a város helyén e sibylla barlangját megtalálták. A római Varro (Kr. e. I. sz.) már tíz sibylláról beszél, köztük a cumaei (Campania), a libyairól (Észak-Afrika), a delphoi-beliről (Középgörögország) és a perziairól. A monda szerint a cumaei sibylla három jóskönyvet adott el Tarquinius Priscus (más mondaváltozat szerint Superbus) királynak. E könyveket a rómaiak a Capitoliumon, Jupiter templomában őrizték, fontos ügyekre belőlük olvastak ki tanácsot. Kr. e. 83-ban a Sibylla-könyvek a Capitoliummal együtt elégték. Pótlásukra a senatus ezer verssornyi új jóslatot gyűjtetett össze, főleg Kisáziában. Julianus Apostata alatt (Kr. u. IV. sz.) még „tanácsot kérnek” e versektől. Az V. század elején Stilicho parancsára elégetés lett a sorsuk. Csak töredékek maradtak ránk belőlük, és ezek nem jóvendöléseket, hanem gyakorlati tanácsokat tartalmaznak. — A görög sibyllák (Delphoi, Erythrai) töredékei más jellegűek: jóvendölés, intés, fenyegetés van bennük.

A Krisztus előtti II. századtól kezdve az alexandriai görög műveltségű zsidók részben átdolgozzák a görög sibyllákat, részben

új jóslatokat írnak a sibyllák neve alatt, mégpedig azzal a céllal, hogy vallásukat a pogányoknak ajánlják, az egyisten-hitet és a megváltás reményét terjesszék. Leírják a Megváltó eljövételét, országát és megtérésre intenek. Isten ítéletével, városok, országok pusztulásával fenyegetőznek. A zsidó sibylla-íratok keletkezése a kereszténység első századaiban is folytatódik. — Az első görög keresztények, különösen az egyiptomiak, átveszik a zsidó sibylla-könyveket, majd ezek mintájára maguk is írnak ilyeneket. A IV. századtól kezdve a sibyllák tekintélye lehangyollik. A középkorban újra népszerűekké válnak, és hatásukra új sibylla-jóslatok is keletkeznek. — A középkori kódexek (XIV.—XV. sz.) alapján 14 zsidó-keresztény sibylla-könyvről szoktunk beszélni. A 9—10. könyv még nem került elő. A 11—14. könyvet 1817-ben találták meg. A 6—8. könyv, talán a 13—14. könyv is keresztény, a többi könyv zsidó eredetű. E jóslatok görög hexameterekben vannak megírva. (4230 sor.) Vannak közöttük vallási, történeti, politikai vonatkozásúak. Sokszor érthetetlenek, itt-ott költőien szépek. Az egyes könyvek szerkezete szeszélyes. A keresztény eredetű könyvek Krisztus eljövételéről, tetteiről, személyéről szólnak és bűnbánatra figyelmeztetnek. — A sibylla-könyvek nagy hatással voltak a középkori és az ujkori irodalomra, művészetre.

B. T. Bach J. S. valóban protestáns volt, mégis latin szövegű miséket komponált. Ennek oka elsősorban az, hogy a reformációnak nem mindegyik ága szakított egyformán a katolikus istentisztelet hagyományaival. A kálvinista Anhalt-Cöthenben, ahol Bach 6 esztendőt töltött, szó sem lehetett egyházi szerzeményekről, sőt még orgona sem volt az udvari kápolnában. A reformáció lutheri iránya ellenben éppen nem vetette el a liturgikus istentiszteletet, bár — dogmatikájának megfelelően — kihagyta a miséből az áldozati cselekményt. Egyéb részek, pl. a Kyrie s a Gloria olyannyira megmaradtak, hogy Lipcsében maga Bach nemegyszer katolikus mesterek (Palestrina, Lotti stb.) alkotásait vezényelte. Természetes tehát, hogy szintén írt hasonlókat. De hatalmas h-moll miséje, amelyben minden u. n. állandó részt megkomponál, már nem a protestáns liturgia szükségleteire készült s a szerző eleve tudhatta, hogy soha sem lesz módjában előadatni. Bizonyára a miseszöveg fölséges tartalma ihlette meg, művészi önérzete pedig sarkalta, hogy tehetségét ily nagyszerű feladat megoldásában is próbára tegye.